

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä
12 päivänä lokakuuta 1989
Lausunto n:o 11

Toiselle lakivaliokunnalle

Toinen lakivaliokunta on 19 päivänä syyskuuta 1989 päivätyllä kirjeellään pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 91 laiksi valtion virkaehtosopimuslain 5 §:n muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Erkki Määttänen valtiovarainministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltyään asian yksinomaan valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan valtion virkaehtosopimuslain muuttamista niin, että valtion liikelaitokset saisivat osittaisen vallan säännellä virkaehtosopimuksen estämättä virkamiestensä palvelussuhteen ehtoja. Nykyisen lain mukaan tämänkaltaisen toimivalta kuuluu valtiovarainministeriölle.

Ehdotettu lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1990 alusta, jolloin Posti- ja telelaitos sekä Valtionrautatiet muutuvat valtion liikelaitoksiksi.

Esityksen mukaan lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Valtion virkaehtosopimuslain 5 §:n 3 momentin nojalla valtiovarainministeriö voi tehdä

virkaehtosopimuksesta poiketen eräitä edunsuovia päätöksiä, kuten oikeuttaa virkamiehen lukemaan vuosilomaa ja ikälisää varten sellaisenkin ajan, jota virkaehtosopimuksen mukaan ei katsota esimerkiksi vuosilomaan oikeuttavaksi. Tällaisen sääntelyn ei katsottu olevan merkityksellinen valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa (PeVL n:o 14/1985 vp.).

Lakiehdotuksen tarkoituksena on siirtää edellä tarkoitettua valtiovarainministeriölle nykyisin kuuluvaa toimivaltaa eräin osin asianomaisille valtion liikelaitoksille. Tällainen lainsäädäntötoimi on edellä mainitussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa omaksuttua linjaa seuraten toteutettavissa tavallisella lailla.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota lain 5 §:n uuden 4 momentin viimeiseen virkkeeseen. Sen sanamuodon mukaan näyttäisi sinänsä mahdolliselta, että tulospalkkiojärjestelmää käytettäessä virkamiehen palkkaus voisi muodostua virkaehtosopimuksessa sovittua alhaisemmaksi. Tällainen tulkinta ei kuitenkaan ole perusteltavissa, kun otetaan asianmukaisesti huomioon esityksen perusteluista välillisesti ilmenevä tarkoitus ja se, että momentti muilta osiltaan nimenomaan koskee liikelaitoksen mahdollisuutta tehdä virkamiehelle edunsuovia päätöksiä. Erityisesti on mainittava, että keskeisenä syynä virkaehtosopimusjärjestelmän perussäännösten sijoittamiselle hallitusmuotoon aikanaan oli se, että tähän järjestelmään sisältyy ainakin periaatteessa mahdollisuus palkkauksen alentamiseen. Perustuslakivaliokunta (PeVL n:o 3/1970 vp.) katsoi tämän merkitsevän puuttumista virkamiehen perustuslainsuojaa nauttivaan oikeuteen. Tämäkin näkökohta johtaa siten siihen, ettei kyseisen 4 momentin säännöksen voida katsoa tekevän

mahdolliseksi maksaa sovittua pienempää palkkaa.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowitz, jäsenet Häkämies, Jansson, Joutsensaari,

Jäätteenmäki, Kekkonen, Männistö, Ollila, Pohjola, Pokka, Puisto, Virolainen ja Vähänäkki sekä varajäsen Anttila.
